

לורנס פישר

"באג קטן זה באג גדול שממתין לצוץ" לורנס 1985

ניוזלטר מספר 9

טוב שחזרתם כי יש לנו סיפור חדש. סיפור שהתחיל לפני 100 שנה. אז כפי שאתם יודעים, ב 1917 גנרל בריט בשם אלנבי הצליח לגרש את אחרוני הטורקים מאיזורינו וכך הסתיימו 400 שנות כיבוש. אלנבי פקד על כוח צבאי בשם Egyptian Expeditionary Force או EEF, זכרו את השם הזה כי נחזור לזה עוד מעט. הכוח הוקם ב 1916, ספציפי עבור הפלישה לסיני ולפלסטינה.

את ההסטוריה הזאת כולנו למדנו בשיעורי בית ספר ואין צורך לחזור על זה. נדבר על פן מעניין אחר. עכשיו הבריטים הם הכובשים החדשים ויש חיילים ויש תושבים וכולם רוצים לשלוח מסרים הביתה. מאחר ולא היה להם אימייל, היו צריכים להשתמש בבולים. אבל אין בולים, הטורקים גורשו. אז מה עושים? משתמשים בבולים שכבר קיימים עבור הכוח, בולי EEF. הבולים הללו היו בשימוש מאז הקמת הכוח. לאחר שהבריטים קיבלו את המנדט להכין את האיזור למדינת היהודים, אלנבי העביר את ההנהלה לבחירת ממשלת בריטניה, הנציב העליון בארץ ישראל לורד הרברט סמואל. היהודי החביב הזה, הגיע לארץ ב 1920, כלומר לפני מאה שנה.

עכשיו הדברים מתחילים להסתבך. הרברט סמואל ראה שאין שום סימן על הבולים שמראה שנשלחו מפלסטינה וזה כמובן לא מתאים. החליט לשים **הדפס רכב** על הבול עצמו. מה זה "הדפס רכב" אתם בטח שואלים? טוב ששאלתם. למעשה דיברנו על זה בניוזלטר מס' 3 כאשר דיברנו על המונדיאל אבל לא קיבלתם הגדרה. ובכן ב"הדפס רכב" (overprint) נכללים כל ההדפסות המאוחרות שנעשו על גבי בול לאחר ההנפקה והסיבות להדפסה רבות ומגוונות.

נחזור לעניינינו, לאחר התייעצות הרברט סמואל החליט שההדפס רכב יהיה בשלוש שפות, עברית אנגלית וערבית! פלסטינה בשלוש שפות! עכשיו יש בעיה, התושבים היהודים רצו שירשם ארץ ישראל ולא פלסטינה, הטענה הייתה שהשטח הובטח להם, לא רק בהצהרת בלפור אבל גם בהסכם סן רמו. הערבים התנגדו מאחר וזו הצהרה פוליטית והתחיל להתעורר מרמור לא רק עם הבריטים, אלא גם עם היהודים. הבריטים לא אהבו את המרמורים ואמרו שהשם של האיזור זה פלסטינה, ביום ששהיהודים יהיו הבעלים, יקראו לשטח איך שרוצים. אז החליטו על פשרה "ארץ ישראל פלסטינה". כמובן שאם מוסיפים את כל המלל על הדפס רכב, יהיה מאוד צפוף ולא קריא ולכן הגיע לפשרה א"י פלסטינה. היהודים קיבלו את הפשרה ובולים הודפסו לדוגמא, אגב הבולים מאוד נדירים. הערבים לא קיבלו את הפשרה בטענה שזה הצהרה פוליטית והתחילו להתפרע בצורה אלימה. הבריטים מיד נכנעו והציעו פשרה אחרת, פלסטינה א"י. הכניעה הזו הייתה אינדקציה טובה לתושבים הערבים כי הבינו שמרד זה נשק לכל דבר. לא מקבלים מה שרוצים, מרד אלים. הבריטים רצו שקט אז מיד נכנעו.

עכשיו השאלה היא איזו שפה למעלה ואיזו למטה. החליטו שאנגלית יהיה באמצע כדי לפריד בינם, אבל בכל זאת למעלה תהיה ערבית או עברית? לאחר מאבק, היהודים ויתרו וערבית הודפסה למעלה. בזמן ההדפסה נפלו מספר שגיאות וכל ההדפסה הזו כלפי מעלה אז ניתן למצוא דוגמאות בהן העברית למעלה. דוגמא לבול עם שגיאה מופיע בצד שמאל.

מתחילים להדפיס את הדפס הרכב על הבולים ותושבים התחילו לשלוח מכתבים ופתאום ראו שיש בעיה. אומויגוד, המילה פיליסטין (فلسطين) יותר קטנה מצמד המילים א"י פלסטינה. מה? לא יכלו לראות את זה בהתפרעות הקודמות? רק עכשיו שמו לב לבעיה הזו? העובדה היא שכן, כל כך התעצבנו על היכן לשים את הא"י שלא שמו לב שבפועל השם בערבית פחות בולט (דוגמא לבול בצד שמאל). אז איך מגיבים לבעיה הזו? התפרעויות!! הרי כולם יודעים שאם לא מתפרעים, למדיה לא מזיז לו ואם למדיה לא מזיז, זה לא קיים. אז מה הבריטים החליטו לעשות? מאוד פשוט, להגדיל את הפונט של המילה פיליסטין. לכן לאחר חודשים ספורים, כל המלאי של ההדפס רכב הראשון, נמשכו מבתי הדואר והוכנס הדפס רכב מחדש. (דוגמא לבול ליד הבול הקודם). לאחר מספר חודשים, נגמר המלאי של הבולים והדפיסו מחדש אבל טיפה שונה. עקב השוני בהדפסים, קיבלו שמות רשמיים כמו ירושלים 1, ירושלים 2, ירושלים 3. מאוד מקורי, אני יודע אבל זה בא ממי שהדפיס את הדפסי רכב ומי שקיבל את העבודה היה המנזר האורתודוקסי היווני בירושלים.

לאחר מכן החליטו שהדפסי הרכב יודפסו בבית דפוס של הבולים של האמפריה הבריטית בבית, כלומר בלונדון. בספרו של נביל שאעת', כן אותו אחד שפעם היה מעורב במשא ומתן עם ישראל, כתב שהסיבה שהעביר ללונדון זה בעקבות לחץ של הציונים לקחת עבודה מבית דפוס ערבי. הבריטים אמרו שרצו שכל ההדפסה תהיה במקום אחד. האם מנזר יווני נחשב להיות ערבי? לא בטוח אבל הארצ'בישוף קפוצ' השתייך לאותו כניסייה ואם אתם לא יודעים מזה, אז חומר לעוד סיפור.

ב 1927 המנדט הנפיקה בולים רשמיים עבור האיזור, אבל הבולים הללו זה אולי סיפור ליום אחר.

האם הסיפור הסתיים כאן? זה מקום טוב לסיים אבל לצערי לא, ולמה לצערי וכאן נכנס עיוות הסטורי. ב 2018 הרשות פלסטינאית, שהחליטו להנפיק בולים בשם מדינת פלסטינה, הנפיקו בול עבור "100 שנה להנפקת הבול הפלסטינאי הראשון" ובמרכז הבול יש את הערך הגבוה של בול ה EEF של אלנבי. והנה התייחסו, בהצהרה על ההנפקה, מעטפת יום ראשון ויעוד הבול, במקום הפירוש הנכון לצמד האותיות EEF, קראו לזה Education, Endowment and Foundation, אותם אותיות אבל אין לזה בסיס הסטורי. ובאיזה בית דפוס הודפסו הבולים? בית דפוס הרישמי של בחרין, החברים החדשים שלנו. ואם כבר הזכרנו את החברים החדשים שלנו בבחרין, מידע שדלף לאזניי היום, מסתבר שהרשות הפלסטינאית כל כך כועסים על בחרין בעקבות הסכם השלום איתנו שדרשו שיותר לא יודפסו בולי הרשות בבחרין, אלא בבית דפוס מקומי. סוחרים ואספנים בכל העולם חוששים מאוד ממהלך הזה בגלל חרדה בירידה איכות הדפסה. אם אשמע משהו, מבטיח לעדכן.

אוקי נחזור לעניין של עיוות נתונים הסטוריים ואתם בוודאי שואלים, כמו ששאלו אותי, את מי זה מעניין? עיוות ברישום בקטלוגי בולים ובכתבי עט שונים שמתייחסים לבולים ככלי היסטורי. אז בטח שוב אתם שואלים את עצמכם את מי זה מעניין, ואם כן, אני מציע שתקראו את הספר 1984 של ג'ורג' אורוול.

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבא.

תגובות בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר